

als ik kom, vindt Hij dat AANGENAAM. Hij heeft er juist in. Ik hoef niet te denken, neen, ik MAG niets eens denken (want dan ga ik in tegen wat Hij als reportage mij serieus van Hem verteld heeft), ik MAG dus niet eens denken, dat als ik kom, Hij nog eens kijken wil, of Hem dat wel aanstaat. Of aan kan staan. Kijk, dat ware nu remonstrantisch. Hij heeft mij assertorisch (feiten-van-Hem-zelf-mededeelend) gezegd: quisquis, al wie, al is 't een hoer, een tollenaar, al is 't een eentje, zoo miserabel als..... ik zelf, tot Hem KOMT, diens komen IS Hem aangenaam. Hij heeft er vreugde in. Als ik dat niet geloof, dan sta ik op dezelfde lijn als iemand, die niet gelooft wat het evangelie verder geopenbaard heeft.

Maar al sluit ik dus het assertorische niet uit, het promissoire staat toch in zijn aan mijn gedachten eed voorop. Hij zegt iets, NIET MAAR AANGAANDE alle menschen, die-zoo-en-zoo-zijn, doch Hij zegt iets TOT MIJ; geen UITSPRAAK slechts, maar een AANSpraak. Hij noemt mijn naam, en zegt: jij daar, die nu met naam genoemd wordt.

Vind ik dat terug in die Korte Verklaring? Er staat: een eed Gods, dat HIJ ONFEILBAAR AL DE UITVERKORENEN WIL LEIDEN TOT ZALIGHEID etc. Als er niet meer staat, dan zeg ik: dat is te weinig. Dat is dogmatiek. Dat is reportage. Het is ook niet naar het doopsformulier. Het is hier feitenmateriaal. Het is hier een verklaring AANGAANDE het totaal der uitverkorenen. Maar ik heb noodig een AANSpraak tot mij. Ik krijg in de belofte-des-evangelies geen dogmatisch college aangaande Gods vaste gewoonten met uitverkorenen, want dat kan de duivel mij ook wel „vertellen”, die twijfelt er trouwens geen seconde aan, dat God metterdaad alle uitverkorenen leidt op de hier aangegeven manier. Maar ik wil iets hooren, dat tot MIJ gezegd is, toen ik serieus GEROEPEN werd.

Ik zeg niet, dat er opzet in het spel is, en ik hoop, dat door rustige behandeling van deze dingen er misverstand kan worden weggenomen, als het dreigde. Maar ik wijs er toch op, juist om elkaar weer op bekend terrein te kunnen ontmoeten: de Korte Verklaring zegt: de belofte des evangelies is een eed AANGAANDE de UITVERKORENEN. Maar de Dordtsche Leerregels zeggen: de belofte-des-evangelies is een eed TOT de GEROEPENEN (III—IV, 8). Dat zegt het doopsformulier ook. En ik houd me aan de Leerregels, en wilde aan alle emigranten en niet-emigranten ginds en hier zeggen: doet gij maar desgelijks.

Want ik herhaal, wat ik jaren geleden tegen dr J. Ridderbos met zijn synode schreef: die heele figuur van de onvoorwaardelijke heilsBELOFTE aan de uitverkorenen, de UITVERKORENEN, is een fictie. Die bestaat niet. Er bestaat wel een dogma aangaande de uitverkorenen. Maar wat God AAN-ZEGT, dat is niet onvoorwaardelijk, als voorafspelling, doch in Uranius' zin een voorwaardelijke belofte aan de geroepenen. De komenden en geloovenden hooren IN het komen de belofte van de onfeilbare leiding tot aan de zaligheid, zoo waarachtig, als God dat nu beden in AANSpraak zegt. Die Hem door dat komen eeren zal Hij eeren. Maar die Hem versmaden, zullen licht geacht worden. Dat ééne PLUS dat andere was de serieuze annuntiatie-propositie van den Koning der koningen.

En dan niet maar aangaande hen, die „in de historische lijn des verbonds” (wat is dat: een LIJN?) geboren zijn, maar b.v. ook tot den kamerling van Hand. 8. Wat de gedoopten betreft: zij hen heeft God onder den eed een streep gezet. Een dikken streep. Bevestiging van de preek, die belofte-met-elisch inhield. Maar geen nieuw evangelie. Ook geen evangelie-met-een-nieuw-paragraafje-aangevuld. Neen, de OUDE preek, met een streep eronder, een teeken-en-zegel erbij. Het DIPLOMA bleef onveranderd, wat den tekst betreft. Het werd alleen nu van een zegel voorzien — uitgereikt aan mij.

Over het doopsformulier volgende week. K. S.

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (VII)

V. MARIA ALS GETUIGE.

In de Kerstgeschiedenis vinden we aangaande Maria nog iets opgeteekend, wat van belang is voor haar beteekenis in de Heilsgeschiedenis, n.l. wat we lezen in Luc. 2:19. Doch Maria bewaarde deze woorden alle tezamen, overleggende die in haar hart. Een dergelijke uitdrukking vinden we ook in vs 52. En zijne moeder bewaarde al deze dingen in haar hart.

Deze woorden hebben beteekenis in verband met hetgeen Lucas in het begin van zijn Evangelieverhaal gezegd heeft.

Hij deelt daar mede dat hij, als zoovele anderen, een verhaal heeft gegeven van de dingen, die onder ons volkomen zekerheid hebben, gelijk ons overgeleverd hebben, die van den beginne zelve aanschouwers en dienaars des woords geweest zijn (Luc. 1:1, 2). Nu wordt er bij de geboorte van Johannes den Dooper de nadruk op gelegd, dat allen het onthielden. En allen, die het hoorden, namen het ter harte (Luc. 1:66). „En allen die het aldus vernamen, vonden het opmerkelijk en wonderbaar, zoodat zij het niet weer vergeten wilden en trachtten te onthouden”. Voor de geboorte van Johannes en wat daarmee samenhang, waren dus vele geluigen. Maar voor het getuigenis van de geboorte van den Heere Jezus is men aangekomen op Maria. Want bij Zijn geboorte staat: en allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd door de herders. Doch Maria bewaarde deze woorden enz. (Luc. 2:18, 19). Het woord, dat met doch is weergegeven, geeft een zekere tegenstelling of althans onderscheiding aan. De anderen verwonderden zich, zij bewaarde het”. Daarom zegt prof. Greijdanus ook van vs 19: „Dit vers spreekt van Maria's doen en geeft daarmee kennis, aan wie de lateren hunne wetenschap omtrent deze feiten danken, en op wier zorg de bewaring dier kennis rust, vgl. ook vs 51. Lucas zou het nog zelf van Maria hebben kunnen vernemen. Mogelijk is zijn woord in vs 19 en 51 eene heenwijzing daarnaar”. Prof. Greijdanus laat dus de mogelijkheid open, al drukt hij zich voorzichtig uit, dat Lucas het van Maria zelf heeft vernomen.

J. Gresham Machen voelt het meest voor de meening, dat er een bron is geweest in het Arameesch, die door Lucas is vertaald”. F. Godet zegt hiervan „uit welke bron zijn deze berichten en deze treffende mededeelingen omtrent de indrukken van de herders, van de menschen van Bethlehem en van Maria zelf geput? De Arameesche kleur van het verhaal verraadt een zeer oude bron. Hoe meer men vs 19 leest en herleest, des te meer komt men tot de overtuiging, dat dit bericht van niemand anders kan zijn uitgegaan, dan van Maria zelf. Dit zoo eenvoudige, zoo sobere, tot in de kleinste bijzonderheden zoo reine verhaal zal een tijdlang in mondelingen vorm bewaard zijn gebleven; daarna zal het een redactor hebben gevonden, wiens werk in de handen van Lucas is gekomen, die het met de uiterste nauwgezetheit heeft teruggegeven, zooveel mogelijk den oorspronkelijken vorm behoudende.

Ook Weiss vindt in de opmerking van vs 19 de aanwijzing van de ware bron dezer overlevering”. De beteekenis van Maria in de heilsgeschiedenis is ook deze, dat zij, wat zij gezien en gehoord heeft van Jezus heeft doorgegeven. Enumatil.

K. MEIMA.

- 1) Greijdanus a.w. I p. 77.
- 2) Greijdanus a.w. I p. 120.
- 3) a.w. I p. 119.
- 4) a.w. p. 105, p. 117.
- 5) a.w. I p. 105.

*. Studeer maar niet meer

De telegrammen-bezwaren-man van 1944, A. G. Barkey Wolf, thans voorganger in België, bij ik weet niet welke congregatie, schrijft in „De Kruisbanier” („algemeen evangelisch weekblad”, 6 Jan. '51) over zijn jeugd:

„In die dagen hoorde men het woord „oecumenisch” nog weinig noemen. Het was nog niet komen opdrukken op het kerkelijk terrein. Maar de zaak waarover het woord spreekt, de werkelijkheid zelve van de warme, innige samenleving, was in die dagen goed bekend, ja, ik meen, nog veel beter dan in onze dagen. Men vond het niet een kwestie, waarover eerst lang gedebatteerd moest worden, geen aangelegenheid om op een bijzondere conferentie te bespreken, neen, men leefde eenvoudig uit de gemeenschap der heiligen, zoals een plant leeft uit het water. Later is men het woord „oecumenisch” gaan vertoelen, maar het is er mee gegaan, zoals het met alle zaken gaat: als men ze tot voorwerp van studie maakt, vloeit het warme, het levende er uit weg. Tegenwoordig roept men luid „de oecumene”. Maar dikwijls denk ik, dat men in de dagen van mijn vader, met de aangeboren hoffelijkheid die dat geslacht tegenover elkander eigen was, de waarachtige kerkelijke eenheid méér beleefde dan nu. „Plus exemplo quam verbo”, meer met het voorbeeld dan met woorden”.

Tot zoover het citaat. Niet studeeren — want dat doodt het leven? Nou begrijp ik dat telegrammetje. Hij dacht, dat de uitspraken van 1944 „leven” waren, want z'n vriendjes zelden het. Om hun het leven niet te zien wegvloeden, studeerde hij er geen seconde over. En toen iemand zei: maar daaraan mag ik niet in Gods Naam de schapen binden, toen zei-die: die slechte vent studeert er over — hij doodt het leven, uit die warme leeruitspraken, die nu al zóo-veel jaar nog warmer ingepakt zijn. Vandaar zijn warme telegrammetje aan de synode. Hij dacht: daar studeeren ze gelukkig ook niet, Schors en zet af. K. S.

*. De panacée van Barkey Wolf

Ten vervolge. De Heer Barkey Wolf schrijft in hetzelfde artikel nog:

„Zouden wij daarheen niet terugkeren? Terugkeren tot de eenvoudige daad van oecumenisch leven. „Praten” over de oecumene helpt dikwijls zo weinig; in de daad ligt de verlossende uitkomst. Natuurlijk begrijp ik wel dat het veel gemakkelijker is, zoals in de dagen van mijn vader, mensen, afzonderlijke voorgangers, van verschillende Kerken samen te brengen in een z.g.n. coetus dan zoals wij nu verlangen, Kerken, omdat wij hier aanstonds raken de kwestie van leer en leven. Maar toch zou ik zeggen: niet praten. Doen. In Brussel hebben de Gereformeerden en de menschen van de Vlaamse Belgische Zendingkerk, Nieuwjaarsmorgen weer een gecombineerde dienst gehouden, zoals zij het tevoren ook al deden. Dat is mooi. Ondanks moeilijkheden heeft men dit gedaan. Men heeft de daad, de christelijke daad gesteld. Ja, in zulk een daad zal de ontwapenende kracht liggen tegen allen, die later theoretische of kerkrechtelijke bezwaren uiten. Wie kan beschuldiging uitbrengen tegen wat uit Gods geest geboren is? Geest van mijn vader, van De Hoek, van De Rochedieu en van anderen die wij gezien hebt in uw dagen, uw invloed is niet dood, maar werkt in zulke daden door”.

Tot zoover weer 't citaat. Hebt u 't begrepen? Wat kwesties van leer en leven raakt, daarover niet praten. Doen. Dat zeggen ze ook in China.

En dat allemaal in de buurt waar Guido de Brès gewerkt heeft. Ze hebben alweer een gemeenschappelijke dienst gehouden — ook die Vlamingen bezwoeren vooraf de „punten” beschermd door het warme telegrammetje uit 1944. Dat was dan de verder ontbetende christelijke daad.

En dan doe je het maar. En theoretische of kerkrechtelijke bezwaren worden dan meteen ontwapend. Het beroep op den Geest ('t inwendige licht) van niet-studeerenden dat is altijd 't asyl geweest voor de moordenaren van de kerk. Met en zonder telegrammetje. Intusschen wordt de geest van dit potsierlijk ontwapenen opgewekken tot aangonding der synodale wapenrusting van 1944 wel openbaar. Hier ligt de kern van 't spul bij deze lieden. De uitspraken zelf kunnen hun geen zier schelen. Als je maar niets doet tegen de vriendjes van de club. K. S.

Op verstrooidenreis

Ook kerkelijk stond het te Makassar er in 1949 anders voor dan twee jaar terug. In bepaald opzicht beter. In ander opzicht slechter. Wat het laatste betreft: de groote meerderheid der zgn. „protestanten” was consequent verder gegaan op den weg van vala oecumenisch samenwerken. Over de situatie, zooals die in 1947 was, heb ik destijds wat verteld in mijn reisverslagen, die verschenen zijn in de Groningsche Kerkbode. De hoofdzak daarvan wil ik nog even memoreren.

Er was dan in 1947 een groep van ongeveer 80 synodocratische gebonden, leden van de gebonden gemeenschap te Soerabaja. Deze 80 vormden een kring, welke zaken werden behartigd door een kringbestuur. Dit bestuur was door twee zijner leden vertegenwoordigd in den kerkeraad van de Protestantische Kerk te Makassar. Tot op den huidigen dag heeft die kerk geen belijdenis en is in die kerk zonder meer ieder tot het avondmaal gerechtigd, die niet Roomsche is, of te wel

niet tot de Joodsche synagoge behoort. Omgekeerd had de kerkeraad van de Protestantische Kerk te Makassar zijn vertegenwoordigers in het kringbestuur van vorengenoemden kring. Beurtelings werden er diensten gehouden, belegd door den Protestantischen Kerkeraad en het kringbestuur.

Wederzijdsche vertegenwoordigers in elkaars colleges namen tijdens die diensten mede plaats in de ouderlingenbank.

Het avondmaal werd bij toerbeurt gevierd onder auspiciën van den Protestantischen Kerkeraad en het kringbestuur. Navenant vierden dan de synodalen het avondmaal als gast bij de Protestanten en omgekeerd. Norm voor toelating was: de belijdenis van Christus als Gods Zoon en Verlosser. Op grond daarvan werden vrijzinnigen GEADVISEERD, zich van de avondmaaltafel te onthouden.

Onmiddellijk greep echter het algemeen kerkbestuur van Batavia in. Het wilde zich de normen van de tucht niet laten voorschrijven door dr Bergema, die destijds te Makassar was en vooring in de diensten uitgaande van den synodalen kring. Geëischt werd, dat ook aan vrijzinnigen ongehinderd toegang tot het avondmaal zou worden verleend. De Boer van de Protestantische

Kerk te Makassar, die zich voor bovengenoemde „tuchttoefening” in den vorm van een advies had laten vinden werd spoedig daarna vervangen door een minder orthodox gezind man.

Voortaan wilden de „gereformeerden” niet meer gemeenschappelijk avondmaal vieren met de Protestanten. Maar met de gemeenschappelijke kerkdiensten bleef men voortgaan. En aan alle Wenschen van den onder leiding van Dr Oskam gekomen kerkeraad werd door het kringbestuur voldaan.

De volgende gegevens daarover ontleen ik aan mededeelingen van een zuster, die in 1947 niet zoo bar gesticht was door mijn bezoek aan Makassar, gezien den oproep tot vrijmaking, die ik ook haar deed hooren, maar nu, in 1949, kwam zeggen, dat ze het gelukkig vond, dat er in Indië nog gereformeerden waren, die tegen het voortgaand kerkbederf hun stem verheven.

Zoo werd dan door het bestuur van den „gereformeerdenkring” aanvaard:

1. de wijding van een in het kerkgebouw kortelings opgesteld kruis, annex de wijding van een avondmaaltafel en doopvont, door voor genoemde voorwerpen te knielen.

De kwestie van het evangelisten-ambt (XIII)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 5. DE VERHOUDING TUSSEN DEN EVANGELIST EN DE OVERIGE BIZONDERE AMBTSDRAGERS (vervolg).

Verleden week werd een begin gemaakt met 't teekenen van de verhouding tusschen de evangelisten en de apostelen, waarbij in 't bijzonder Philippus de aandacht vroeg. Het bleek dat Philippus preekte en doopte, evenals de apostelen.

2. Verder lezen we in Hand. 13 over een helper van Paulus, die op de zendingssels meeging: Barnabas. Doch deze valt buiten de categorie „evangelist”, daar hij volgens Hand. 13:1 v.v. op gelijken voet met Paulus werd afgevaardigd en diens gevolg in 14:4, 14 ook „apostel” heet. Daaruit blijkt, dat de naam apostel niet alleen aan de twaalfen en Paulus, doch ook wel aan anderen werd toegekend, al weten we dat alleen met zekerheid betreffende Barnabas (in Rom. 16 vs. 7 is het onzeker of Andronicus en Junias ook „apostelen” genoemd worden, en in Gal. 1:19 is het even onzeker betreffende Jacobus, den broeder des Heeren).

In Hand. 15:39 gaat Barnabas zelfstandig werken en neemt hij zelfs een „helper” mee. En zijn werk wordt erkend. Zoodat we daaruit weten, dat de apostelen ook zelfstandige zendingelingen naast zich erkenden. Barnabas was trouwens „geordend” in het ambt. Met hem is het dus wat ordening in het ambt als „apostel” en ook wat zelfstandig optreden betreft een bijzonder geval.

Met Paulus gaat dan eerst Barnabas mee (Hand. 13:1) en Marcus als „helper” (vs. 5), samen doen ze het werk (steeds: zij, meervoud), al heeft blijkbaar Paulus de leiding (16:9, 13, 16).

Op de tweede zendingreis gaat Silas mee en dan is het afwisselend hij (enkelvoud: Paulus) en zij (meervoud: Paulus en Silas en Timotheus) en wij (Lucas, de schrijver van „Handelingen” erbij).

Gelijk wij reeds in de vorige paragraaf over de ambtsaak van den evangelist constateerden, verrichtten de „helpers” van Paulus, en ook de evangelist Timotheus onder hen, „zendingswerk” in gezelschap en dus onder leiding van Paulus, doch ook zelfstandig, n.l. dan wanneer ze opdrachten moesten volbrengen in plaatselijke gemeenten of ook uitgezonden werden zooals Crescens naar „Galatië” (het is moeilijk uit te maken, volgens Bouma op 2 Tim. 4:10, of het Klein-Aziatische Galatië of het Europeesche Gallië — Frankrijk — is bedoeld), Titus naar Dalmatië (een kustprovincie van Griekenland aan de Adriatische zee, waar mogelijk Titus voor het eerst het Evangelie heeft verkondigd, omdat we niet lezen dat Paulus er zelf ooit geweest is).

Uit een en ander blijkt, dat de „helpers” van de apostelen, onder wie de evangelist Timotheus, onder leiding van de apostelen arbeidden, soms met een betrekkelijke of algeheele zelfstandigheid (Philippus). En deze leiding bij en dat toezicht van de apostelen op hun werk laat zich verstaan, daar zoowel de apostelen als hun „helpers” en ook de evangelist Timotheus samen bezig waren in het ééne „zendingswerk”: het preeken, doopen, gemeenten stichten en consolideeren.

Daaruit valt ook te verklaren, dat sommige brieven als afzender naast Paulus ook anderen vermelden: 1 Corinthie (Paulus, een geroepen apostel, en Sosthenes, de broeder); 2 Corinthie, Colossensen (Paulus, een apostel van Christus Jezus, en Timotheus, de broeder); Philemon (Paulus, een evangelist van Christus Jezus, en Timotheus, de broeder); 1 en 2 Thessa. (Paulus, Silvanus en Timotheus); Philippensen (Paulus en Timotheus, dienstknechten van Christus Jezus).

Hieruit zien we, dat Paulus zich als apostel on-

derscheidt van de anderen als „broeders” en slechts in één geval zich met Timotheus dienstknecht van Christus Jezus noemt (Philippensen).

Zijn de mede-genoemde medeverantwoordelijk voor den inhoud der brieven? In 1 Cor. wel niet, daar Paulus in vs. 4 dadelijk in den ik-stijl voortgaat. In 2 Cor. houdt Paulus soms het meervoud wij vol, maar niet altijd (2 Cor. 1:15 e.a. pl.). Zoo blijkt ook uit Philippensen, dat Paulus zelf de eigenlijke auteur is. We zullen derhalve niet meer mogen concludeeren dan dit, dat de met Paulus genoemde hun instemming met den brief konden laten blijken. En dat hier uitkomt de ondergeschiktheid van de „helpers”, ofschoon het noemen van hun naam in dat verband ook wijst op een samenarbeiden, waarin ze ook een zekere zelfstandigheid hebben blijkens dat naast elkaar noemen der namen.

3. Op grond van het bovenstaande kunnen wij omtrent de verhouding tusschen de evangelisten en de apostelen deze gevolgtrekkingen maken:

a) de evangelisten preeken, doopen, stichten en consolideeren gemeenten onder leiding en toezicht van de apostelen en soms ook zonder die leiding;

b) ze verrichten zoodoende met bewilling en in op-

dracht van de apostelen en van kerken een deel van het apostolische ambtswerk;

c) daaruit blijkt, dat er naast het apostolische ambt een apart en zelfstandig ambt is gegeven, om dat deel van de apostolische taak over te nemen en uit te richten;

d) dat de evangelisten onder leiding en toezicht van de apostelen hun ambtswerk doen en verleende opdrachten uitvoeren, wordt geheel verklaard uit het feit, dat ze samen met die apostelen in het „zendingswerk” en de consolideering daarvan bezig zijn en hun ambtswerk een deel van die apostolische taak en roeping is, welk deel door de apostelen allengs meer uit handen gegeven en overgedragen wordt;

e) uit het feit, dat Paulus in het gezicht van den dood nog sommigen uitzendt naar reeds gestichte gemeenten en mogelijk ook naar een nieuw „zendingsveld”, en ook instructies geeft met het oog op de voortzetting van het evangelisten-werk, kan blijken, dat door het wegvalen van het apostolaat het evangelistenambt geenszins zijn „wortel” heeft verloren, integendeel, juist het „her- en derwaarts” zenden en het uitvoerig instrueeren, gelijk dat met name door Paulus bij het ten einde loopen van zijn apostolische werk is gedaan, pleiten niet voor een vermindering, doch eerder voor een vermeerdering en intensivering van de evangelistenactiviteit.

J. FRANCKE.

Bestrijding gehandhaafd (III, slot)

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Tenslotte wil de heer Amelink de misleidende voorlichting, waarvan hij ons beticht, bewijzen met een uitvoerig verhaal omtrent de bezwaren destijds door prof. dr. J. Ridderbos en de heer Zijlstra ingebracht tegen de brochure van het C.N.V. „Uw belijdenis beleven”. Door ons werd gewezen op het merkwaardig feit, dat een Christelijke vakbeweging, die van kerkelijke belijdenissen, waar het de bepaling van haar grondslag betreft, niets wil weten, wel een boekje ging uitgeven onder den titel „Uw belijdenis beleven”. Voor een protestantsch-Christelijke vakbeweging, die niet meer wil zijn dan dat en dat ook pas nadat de Roomschen zich van haar afwendden, is dat een dubieuze figuur. Welke belijdenis is dat? Wij schreven, dat prof. dr. J. Ridderbos destijds o.a. het partij kiezen voor de medezeggenschap in deze brochure wraakte. Dit is van ons geen misleidende voorstelling van zaken, zooals de heer Amelink beweert, het is overeenkomstig de feiten. De heer Amelink merkt op, dat prof. Ridderbos dit wraakte op grond van de overweging „dit zijn zaken, waarover onder Christenen verschillend wordt gedacht; de vraag wat hier de rechte toepassing der Christelijke beginselen is, wordt niet door allen gelijk beantwoord”. En dus, zeg ik, vond prof. Ridderbos het ongepast om deze zaken in een brochure met als titel „Uw belijdenis beleven” door de kerk aan haar jonge belijdende leden te doen voorstellen. Met geen woord werd uit het Woord Gods in deze brochure dit recht op medezeggenschap verdedigd door de schrijvers. Het recht werd op blz. 13 en 14 eenvoudig als recht geponeerd zonder meer. Dat door ons in den aanvang genoemde onderzoek naar den gedetailleerden inventaris der christelijke beginselen, op het punt van het reël begrepen zijn in de openbaring Gods, ontbrak ten eenenmale. De heer Amelink, die de brochure als secretaris met den heer K. Krulthof namens het C.N.V.-bestuur onderteekende, beweert nu wel, dat die brochure destijds bij haar verschijnen bijna zonder uitzondering werd geprezen. Ik noemde als „bezwaarden” reeds Prof. Ridderbos en den heer A. Zijlstra. Voorts las ik in De Gids, dat de Geref. kerkbode van Den Helder ook had geschreven „dat over medezeggenschap niet allen zullen denken als de schrijver(s) van ons boekje”. En moet ik dan nog noemen de juist in die dagen gaande zijnde artikelenreeks van dr. Van Es in de Leeuwarder Kerkbode? Algemeen was die instemming dus allerminst. De heer Amelink, mij betichtend van het vordraalen van iemands woorden en van zonde tegen het 9de gebod, schrijft: „De lezer, die

de officiële stukken niet voor zich op tafel heeft liggen, teneinde het in dit citaat vermelde te controleren, moet wel tot de conclusie komen, dat prof. J. Ridderbos ernstige bezwaren had tegen het boekje van het C.N.V.”. Inderdaad, die lezer moet dat ook maar vasthouden, want het is overeenkomstig de feiten, wanneer men inderdaad de stukken op tafel legt en deze laat spreken. De heer Amelink sla maar op De Gids van 2 Jan. 1930, dan kan hij daar lezen, wat de redactie van zijn blad zelf destijds over die recensie van prof. Ridderbos oordeelde: „Dat is niet malsch: deze wijze van propaganda „een ernstige misstap”. De redactie oordeelde zelf, dat daarmee een „vonnis” over haar brochure was geveld. De heer Amelink geeft dan verder uitvoerig weer, hoe de heer Zijlstra over de brochure oordeelde en welke diens bezwaren waren. Ik noemde dat alles niet in details en behoef dus ook niets te corrigeren op dit punt. Met den heer Zijlstra ben ik het eens ook vandaag, trouw aan zijn standpunt reeds van destijds, dat, wanneer de belijdenis der kerk overal haar kracht moet doen gelden op alle levenssterreinen en nergens non-valeur is, omdat het gaat om de beleving van de belijdenis, dit niet beteekent, dat de kerk propagandageschrijftjes van een politieke of sociale beweging aan haar leden moet uitreiken. Dit bedoelde wel het bestuur van het C.N.V., dat overigens bij de bepaling van eigen grondslag uit de buurt van de kerkelijke belijdenissen wenscht te blijven als vakbeweging. De heer Amelink wil beweren, dat zoowel prof. Ridderbos als de heer Zijlstra, zich niet hielden bij hun critiek aan de besluiten van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 en dus in strijd kwamen met artikel 31 K.O. Afgedacht van het „Tenzi” van dit artikel, gaat het er maar om, wat is „door de meeste stemmen goedgevonden”. Wanneer nu de heer Amelink in de uitspraak „dat de kerkeraden de roeping hebben om, inzonderheid bij huisbezoek en catechisatie de leden der Kerk te vermanen, zich te voegen bij organisaties, die staan op christelijken grondslag, tenzij dan dat er bijzondere redenen zijn, waarom zulk een aansluiting onmogelijk of niet wenschelijk zou zijn”, wil lezen, dat de kerkeraden dus geroepen propagandisten van het C.N.V. volgens uitspraak der Synode dienden te zijn, dan maakt hij deze geheele uitspraak los van zijn aanhef: „Inzake het lidmaatschap van organisaties, die staan op den grondslag van den klassenstrijd, spreekt de synode uit” en ook van het eerste lid van de uitspraak: „dat het niet

„valsche” kerk, en om erop te wijzen, dat het wel al veel is als men van de uitwassen schrikt, maar dat het toch nog veel meer is, als men gaat zien den fundamenteelen afval waarvan die uitwassen alleen maar het uiteindelijk onvermijdelijk voortbrengsel zijn. Daar in Makassar wilden toen weer met vrijgemaakte jongens en met een „vrijgemaakte dominee” praten mannen, die in Holland door ouders en predikant kopschuw waren gemaakt voor die alles kapot makende vrijgemaakten, en die daarom voorheen elk gesprek over de kerk met vrijgemaakten hadden gemeden. Ik weet niet of er van die jongens in Makassar zich blijvend gevoegd hebben bij het juiste kerkadres ook na hun repatriëring. Ik weet wel, dat er daar onderscheiden niet alleen de kerkdiensten maar ook de catechisaties bezochten en zich allen lieten vinden voor een gesprek onder vier oogen met ondergeteekende. Ik heb daar heel wat keertjes catechisatie kunnen geven over de geschiedenis van de vrijmaking in Nederland en wat God de Heere in zijn ontferming daardoor aan zijn kerk weer heeft willen schenken.

J. P. v. d. STOEL Jr.

